

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, професора, Заслуженого економіста України

Місюка Миколи Васильовича

на дисертаційну роботу Журбенко Наталії Михайлівни

на тему «Розвиток ресурсного потенціалу аграрного підприємства»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами

(за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дослідження. Тема "Розвиток ресурсного потенціалу аграрного підприємства" є надзвичайно актуальною в контексті сучасного етапу розвитку України та необхідності подальшого повоєнного відновлення. Зокрема, аграрний сектор відіграє ключову роль у стабільності економіки країни, забезпеченні продовольства та створенні робочих місць. Українське аграрне підприємство стоїть перед великими викликами, пов'язаними із відновленням втрачених ресурсів, модернізацією технологій та забезпеченням стійкого розвитку. Акцент на ресурсний потенціал дозволяє уникнути зайвого навантаження на екосистему та ефективно використовувати наявні природні ресурси. Зростання об'ємів виробництва та конкурентоспроможність аграрних підприємств безпосередньо пов'язані з розумним та ефективним використанням землі, водних ресурсів, а також впровадженням інноваційних технологій у виробництві. Сучасні виклики, такі як зміна клімату, висока залежність від енергетичних ресурсів та світові тенденції у сфері сталого розвитку, підкреслюють необхідність ретельного вивчення та оптимізації ресурсного потенціалу аграрного сектору. Дослідження в даній області сприятиме розробці стратегій, спрямованих на забезпечення сталого розвитку аграрного сектору в умовах обмежених ресурсів та підвищить ефективність використання природних ресурсів. Крім того, це дозволить врахувати специфіку повоєнного відновлення,

забезпечуючи аграрний сектор необхідними інструментами та стратегіями для подолання труднощів та забезпечення стабільності економічного зростання України.

Дисертація виконана у відповідності до планів науково-дослідної роботи Сумського національного аграрного університету згідно з темами «Розвиток систем забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0116U002754, 2016-2020 рр.), «Організаційно - економічне забезпечення розвитку ринків агропродовольчої продукції» (номер державної реєстрації 0116U002755, 2016-2020 рр.) та «Управління конкурентоспроможністю підприємств на засадах інноваційного маркетингу» (номер державної реєстрації 0119U100250, 2019-2022 рр.), де автором визначено теоретичні аспекти виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств, його основних типів, а також досліджено фактори впливу та індикатори, які дають змогу визначити стан виробничого потенціалу сільськогосподарського підприємства; проведена оцінка ефективності використання виробничого потенціалу сільськогосподарського підприємства в умовах економічних трансформацій, а також ефективності використання наявних виробничих ресурсів; узагальнені прикладні аспекти оцінки виробничого потенціалу агропромислового сектору, наявних виробничих ресурсів та ефективності їх використання з метою забезпечення власного розвитку

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність. Ознайомлення з дисертацією переконує, що автор продемонстрував результати глибокого вивчення теоретичного базису розв'язання поставленої наукової проблеми. Список використаних джерел налічує 210 найменувань, серед яких наявні праці провідних фахівців з економічної теорії, аграрної економіки, менеджменту, а також нормативні, законодавчі та аналітичні матеріали. Автором коректно ідентифікована предметно-об'єктна сфера, чітко побудована та дотримана логіко-структурна схема, грамотно сформульовані мета та завдання дослідження. Вказане

дозволило раціонально застосувати загальні та спеціальні методи дослідження, що забезпечило цілісне та повне обґрунтування винесених на захист наукових положень, висновків та рекомендацій. Зміст дисертації повною мірою відповідає обраній темі дослідження. Обґрунтовані в дисертації рекомендації пройшли виробничу апробацію, що підтверджується відповідними документами. Отже, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, пропозицій та рекомендацій дисертаційної роботи Журбенко Наталії Михайлівни не викликає сумнівів.

Ступінь новизни наукових положень. Наукова новизна дисертаційної роботи Н.М.Журбенко полягає в отриманні нового розв'язання складної проблеми формування та впровадження механізму управління економічною стійкістю аграрних підприємств. Особливої уваги заслуговують та створюють суттєвий приріст наукових знань такі, з винесених на захист положень наукової новизни:

– розробка моделі антикризового управління розвитком виробничого потенціалу аграрного підприємства в умовах підвищених ризиків, яка орієнтована на задоволення потреб потенційних споживачів, удосконалення організації процесів загального управління якістю на основі впровадження міжнародних стандартів з менеджменту, задоволення потреб працівників у постійній мотивації праці, самовизначенні, кар'єрному зростанні, відповідних умовах праці та співпрацю з постачальниками та іншими контактними групами на умовах взаємодопомоги;

– теоретико-методичний підхід до групування індикаторів виробничого потенціалу аграрного підприємства, що на відміну від існуючих орієнтований на врахування групи факторів, до яких належать фізичні, технологічні, фінансово-економічні, логістичні та регуляторні, з орієнтацією на досягнення цілей сталого розвитку;

– інтегрований методологічний підхід до управління розвитком виробничого потенціалу аграрних підприємств, який базується на послідовному використанні орієнтирів та конкретизації відповідних

інноваційних стратегій, а також відкриватиме можливості для забезпечення інноваційно-інвестиційної привабливості в умовах фінансової нестабільності та воєнного стану;

– порівняльний аналіз динаміки стану розвитку виробничого потенціалу аграрних підприємств України в довоєнний період та в умовах воєнного стану, з конкретизацією галузевих (рослинництво, тваринництво) та структурних (розмір аграрних підприємств) особливостей.

- система заходів з підвищення ефективності використання основних засобів, що включає обґрунтування їх раціонального складу для різних типів аграрних підприємств, конкретизація виробничого напрямку, що спрямований на зростання обсягів виробництва продукції, підвищення прибутковості і рентабельності підприємства.

Повнота викладення у відкритому друку наукових положень дисертації. За результатами виконаного дисертаційного дослідження опубліковано 12 наукових праць (11 одноосібних), із них: один розділ монографії, 6 статей у вітчизняних фахових наукових виданнях, 1 стаття у зарубіжному виданні. Загальний обсяг публікацій становить 4,9 ум. друк. арк. Вимоги до кількості та видів публікацій, які оприлюднюють матеріали дослідження у відкритому друці, дотримано. Автореферат відображає зміст дисертації.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Журбенко Н.М. на тему «Розвиток виробничого потенціалу аграрного підприємства» складається із вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, викладена на 210 сторінках, у тому числі основного тексту 176 сторінках, включає 23 таблиці та 15 рисунки.

Перший розділ присвячено обґрунтуванню розуміння поняття «виробничий потенціал аграрного підприємства» в системі наукових категорій; визначено структуру підтипів виробничого потенціалу аграрного підприємства, узагальнено основні фактори та індикатори впливу та запропоновано види методичних підходів, що застосовуються для точної

оцінки виробничого потенціалу аграрного підприємства.

У другому розділі проаналізовано стан розвитку виробничого потенціалу в розрізі галузей тваринництва та рослинництва, оцінено структуру виробничого потенціалу в залежності від розміру підприємства, особливий акцент зроблено на вплив військових дій на виробничий потенціал аграрних підприємств.

Третій розділ представляє механізм управління розвитком виробничого потенціалу аграрного підприємства; розроблено методичне забезпечення вибору типу стратегії розвитку виробничого потенціалу аграрного підприємства; сформульовано організаційне забезпечення реалізації стратегії розвитку виробничого потенціалу аграрного підприємства..

Дисертація Журбенко Н.М. на тему «Розвиток виробничого потенціалу аграрного підприємства» за обраною темою, постановкою наукової проблеми, сутністю винесених на захист положень та змістом матеріалів дослідження відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Обсяг та оформлення дисертації є такими, що відповідають діючим вимогам МОН України.

Практична цінність результатів дослідження. Результати дисертації можуть бути використані аграрними підприємствами та об'єднаннями, органами державного управління агропромисловим розвитком при реалізації проектів та програм в сфері розвитку виробничого потенціалу. Рекомендації автора та окремі результати дослідження використовуються підприємствами, органами державного управління, а також у навчальному процесі Сумського національного аграрного університету, що підтверджено відповідними документами.

Зауваження до дисертаційної роботи. Не дивлячись на достатньо високий рівень підготовки дисертаційної роботи необхідно звернути увагу на наявні в ній окремі недоліки та дискусійні положення:

1. На нашу думку, тема дисертаційної роботи потребує стилістичної

корекції і мала б бути викладена в редакції «Розвиток виробничого потенціалу аграрних підприємств», оскільки при проведенні дослідження ми робимо проєкцію на широку вибірку господарюючих суб'єктів, а не одного конкретного підприємства.

2. Перелік підетапів виробничого потенціалу аграрного підприємства, наведений у таблиці 1 автореферату (табл. 1.4 дисертаційної роботи С.26) є досить обмеженим та не носить вичерпаний характер. Доцільно було б посилити даний реєстр такими підтипами як інноваційно-інвестиційний, маркетинговий, ресурсний потенціал або обґрунтувати більш детально чому застосована саме така класифікація.

3. На нашу думку, дослідження б значно виграло якби авторка в аналітичній частині дослідження більше уваги приділила питанням інвестиційного забезпечення розвитку виробничого потенціалу, адже саме використання залученого капіталу наразі є основним джерелом інвестиційних ресурсів та, відповідно, розвитку інноваційно-інвестиційного забезпечення виробничого потенціалу суб'єктів агробізнесу.

4. При аналізі виробничого потенціалу поза увагою авторки залишилося дослідження техніко-технологічної складової виробничого потенціалу, зокрема стан розвитку машинно-тракторного парку сучасних аграрних підприємств. Можливо в подальших дослідженнях слід більше уваги приділити цьому питанню, зокрема провести порівняльний аналіз рівня забезпечення різних за розміром підприємств.

5. Потребує деталізації яким чином земельні площі та природні умови, технічні засоби виробництва та людські ресурси взаємодіють між собою в організаційних структурах аграрного підприємства для забезпечення оптимального використання виробничого потенціалу аграрних підприємств.

6. У п. 3.3 слід було б більш широко розкрити яким чином здобувачка планує застосовувати інтегрований методологічний підхід до управління розвитком виробничого потенціалу аграрних підприємств? Які конкретні інноваційні стратегії розглядаються для оптимізації та підвищення

конкурентоспроможності в умовах фінансової нестабільності та воєнного стану?

Проте, вказані зауваження не заперечують можливості існування авторського бачення шляхів вирішення формалізованої наукової проблеми.

Висновок про відповідність дисертації вимогам МОН України.

Дисертація Журбенко Наталії Михайлівни на тему «Розвиток ресурсного потенціалу аграрного підприємства» за змістом і оформленням відповідає вимогам пп. 9, 11, 12 та 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року за номером № 567 (зі змінами) згідно п.2 постанови Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року за номером № 1197 «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів», а її авторка – Журбенко Наталія Михайлівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
директор Навчально-наукового
інституту бізнесу і фінансів
ЗВО «Подільський державний
університет»

Микола МІСІЮК

Підпис

Ученний

Місюк
секретар

заєвідувач.

доф.

О. Коберник